

126.

Na osnovu člana 29 stav 1 Zakona o zaštiti vazduha ("Službeni list CG", broj 25/10), Vlada Crne Gore, na sjednici od 13. januara 2011. godine donijela je

UREDBA

O GRANIČNIM VRIJEDNOSTIMA EMISIJA ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U VAZDUH IZ STACIONARNIH IZVORA

("Sl. list Crne Gore", br. 10/11 od 11.02.2011)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovom uredbom propisuju se granične vrijednosti emisija zagađujućih materija i druge mjere zaštite vazduha od emisija iz stacionarnih izvora i aktivnosti koje uzrokuju emisije zagađujućih materija u vazduh.

Primjena

Član 2

Ova uredba primjenjuje se na tačkaste i difuzne stacionarne izvore iz kojih se ispuštaju zagađujuće materije u vazduh, date u Prilogu I, koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni dio.

Zagađujuće materije u otpadnim gasovima, fugitivnim emisijama, iz stacionarnih izvora moraju odgovarati graničnim vrijednostima emisija utvrđenim ovom uredbom.

Značenje izraza

Član 3

Izrazi upotrijebljeni u ovoj uredbi imaju sljedeća značenja:

- 1) emisija je neposredno ili posredno ispuštanje zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnih izvora;
- 2) zagađujuća materija je svaka materija prisutna u vazduhu koja može nepovoljno uticati na ljudsko zdravlje i/ili životnu sredinu;
- 3) zagađivanje je neposredno ili posredno ispuštanje materija, vibracija, toplote ili buke u vazduh, koje može biti štetno po ljudsko zdravlje ili životnu sredinu;
- 4) ispust je mjesto ispuštanja zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnog izvora;
- 5) granična vrijednost emisije je najveća dozvoljena količina zagađujuće materije sadržane u otpadnim gasovima koji može biti emitovan u vazduh iz stacionarnih izvora u određenom periodu i izražava se kao: granična masena koncentracija materije ili granična koncentracija vlakana kao polusatna, satna ili dnevna prosječna vrijednost; granični maseni protok po jednom satu rada postrojenja i granični emisioni faktor kao dnevna srednja vrijednost;
- 6) operater je privredno društvo ili preduzetnik koji upravlja postrojenjem koje predstavlja stacionarni izvor;
- 7) opasne materije su hemikalije klasifikovane kao: eksplozivne, oksidirajuće, vrlo lako zapaljive, lako zapaljive, zapaljive hemikalije, vrlo toksične, toksične, štetne za zdravlje, korozivne (nagrizajuće), nadražujuće, koje dovode do preosjetljivosti, kancerogene, mutagene, štetne za reprodukciju, opasne za životnu sredinu;
- 8) gorivo je čvrsti, tečni ili gasoviti zapaljivi materijal koji se koristi za sagorijevanje u ložištima;
- 9) ložište je tehnički uređaj u kojem sagorijeva gorivo, radi proizvodnje toplotne energije;
- 10) gorivo od biomase je gorivo koje je u cijelini ili djelimično biljnog porijekla, kao i otpad koji se koristi kao gorivo: biljni otpad iz poljoprivrede ili šumarstva; biljni otpad iz prehrambene industrije, ako se koristi za dobijanje toplotne energije; vlaknasti biljni otpad iz primarne proizvodnje celuloze i papira, ako se spaljuje na mjestu proizvodnje i ako se koristi za dobijanje toplotne energije; otpad od plute; drveni otpad, osim drvnog otpada koji sadrži halogena organska jedinjenja ili teške metale koji nastaju upotrebom proizvoda za zaštitu drveta ili premaza, i koji naročito uključuje drveni otpad koji potiče od građevinskog otpada ili otpada nastalog rušenjem;
- 11) biomasa je biorazgradivi dio proizvoda, ostataka i otpadaka od poljoprivrede (uključujući i biljne i životinjske materije), šumarske i drvene industrije, kao i biorazgradivi dijelovi komunalnog i industrijskog otpada;
- 12) ložište sa više goriva je ložište koje istovremeno ili alternativno koristi dvije ili više vrsta goriva;

- 13) gasna turbina je rotaciona mašina koja pretvara toplotnu energiju u mehanički rad i sastoji se od kompresora, turbine i toplotnog uređaja (ložišta) u kojem se odvija sagorijevanje;
- 14) otpad je svaka materija ili predmet koje je vlasnik odbacio;
- 15) opasni otpad je otpad koji sadrži elemente ili jedinjenja koja imaju neko od sljedećih svojstava: eksplozivnost, reaktivnost, zapaljivost, štetnost, toksičnost, infektivnost, kancerogenost, mutagenost, teratogenost, ekotoksičnost, oksiditavnost, agresivnost u smislu nagrivanja i svojstvo otpuštanja otrovnih gasova hemijskom ili biološkom reakcijom;
- 16) postrojenje za suspaljivanje otpada je stacionarna ili pokretna tehnička jedinica, čija je glavna svrha proizvodnja energije ili proizvoda, a koje koristi otpad kao glavno ili dodatno gorivo ili u kojem se otpad termički obrađuje spaljivanjem ili nekim drugim procesom kojim se proizvodi tog procesa naknadno spaljuju;
- 17) nominalni kapacitet je zbirni kapacitet postrojenja za spaljivanje ili suspaljivanje otpada, izražen jedinicom količine spaljenog otpada po satu koji obuhvata energetska vrijednost otpada, u skladu sa tehničkom dokumentacijom postrojenja;
- 18) dioksini i furani su polihlorovani dibenzo-p-dioksini i polihlorovani dibenzofurani;
- 19) ostatak je čvrsti ili tečni otpad, koji nastaje tokom rada postrojenja za spaljivanje ili postrojenja za suspaljivanje otpada;
- 20) organske materije su materije koje sadrže najmanje jedan atom ugljenika i jedan ili više atoma vodonika, halogenih elemenata, kiseonika, sumpora, fosfora, silicijuma ili azota, sa izuzetkom ugljenikovih oksida, neorganskih karbonata i bikarbonata;
- 21) isparljiva organska jedinjenja su organska jedinjenja čiji napon pare iznosi 0,01 kPa ili više, na temperaturi od 293,15 K ili jedinjenja koja imaju odgovarajuću isparljivost pod određenim uslovima upotrebe;
- 22) organski rastvarač je isparljivo organsko jedinjenje koje se koristi za rastvaranje sirovina, proizvoda ili otpadnih materija, kao sredstvo za čišćenje, razređivač, sredstvo za disperziju, regulator viskoziteta, regulator površinskog napona, plastifikator i konzervans, pojedinačno ili u kombinaciji sa drugim supstancama koje ne izazivaju hemijske promjene;
- 23) premaz je sredstvo za stvaranje dekorativnog, zaštitnog ili drugog funkcionalnog sloja na površinama, koje sadrži organske rastvarače;
- 24) otpadni gas je gas iz krajnjeg ispusta (dimnjaka ili uređaja za smanjenje zagađenja) u vazduh, koji sadrži organska isparljiva jedinjenja ili druge zagađujuće supstance;
- 25) fugalne emisije su emisije isparljivih organskih jedinjenja u vazduh iz rastvarača sadržanih u bilo kojem proizvodu, a koje se ispuštaju kroz prozore, vrata, ventilacione i slične otvore;
- 26) ukupne emisije su skup fugalnih emisija i emisija otpadnih gasova;
- 27) smješa je smješa ili rastvor koji se sastoji od više supstanci;
- 28) ljepilo je smješa koja sadrži organske rastvarače, koje se koristi za spajanje pojedinih dijelova proizvoda;
- 29) štamparska boja je smješa koje sadrži organske rastvarače, koja se koristi u štamparskoj industriji za štampanje teksta ili slika;
- 30) lak je providni premaz;
- 31) unos je količina organskih rastvarača i njihova količina u smješama koje se koriste za obavljanje aktivnosti, uključujući rastvarače koji su ponovo iskorišćeni u postrojenju ili van njega;
- 32) ponovno korišćenje je korišćenje recikliranog organskog rastvarača u postrojenju koji ima tehničku ili komercijalnu namjenu, uključujući i korišćenje kao gorivo;
- 33) kontrolisani način rada postrojenja je rad postrojenja na način da se oslobođena isparljiva organska jedinjenja prikupljaju i otpuštaju putem dimnjaka ili uređaja za smanjenje zagađenja, tako da ne predstavljaju u potpunosti fugalna isparenja;
- 34) uključivanje i isključivanje su postupci kojima se aktivnost, oprema ili rezervoar dovodi u stanje rada ili mirovanja;
- 35) emisioni faktor je broj koji označava masu emitovane zagađujuće materije po jedinici djelatnosti (iskazane količinom proizvoda, količinom potrošenog energenta ili sirovine, ili obimom obavljenog posla);
- 36) maseni protok (kg/h) je masa zagađujućih materija na ispustu stacionarnog izvora u periodu emisije otpadnih gasova;
- 37) halogenisane isparljive organske materije su organske materije koje sadrže najmanje jedan atom broma, hlora, fluora ili joda po molekulu;
- 38) masena koncentracija je masa emitovanih zagađujućih materija u odnosu na jedinicu zapremine u suvom otpadnom gasu na temperaturi 273,15 K i pritisku 101.325 kPa pri propisanom zapreminskom udjelu kiseonika u otpadnom gasu;
- 39) klasa štetnosti je klasa određena na osnovu fizičko hemijskih i toksikoloških karakteristika zagađujućih materija;
- 40) najbolje dostupne tehnike (BAT) - su najdjelotvornije i najmodernije faze u razvoju aktivnosti i načinu njihovog obavljanja, koje omogućavaju primjenu odgovarajućih tehnika za zadovoljavanje graničnih

vrijednosti emisija, propisanih u cilju sprječavanja ili, ako to nije izvodljivo, u cilju smanjenja emisija i uticaja na životnu sredinu kao cjelinu;

- 41) postrojenje za spaljivanje ili suspaljivanje otpada je postrojenje u kojem se spaljuje ili suspaljuje čvrsti ili tečni otpad;
- 42) dimni broj je stepen zacrnljenja površine filter-papira otpadnih gasova iz ložišta na tečna i gasovita goriva i izražava se Bacharach-ovom skalom.

II. MJERENJE EMISIJE ZAGAĐUJUĆIH MATERIJU U VAZDUH

Mjerenje emisija

Član 4

Emisija zagađujućih materija u vazduh iz stacionarnog izvora utvrđuje se mjerenjem i/ili izračunavanjem emisionih parametara na osnovu rezultata mjerenja.

Mjerenje emisije zagađujućih materija u vazduh vrši se mjernim uređajima primjenom propisanih metoda.

Rezultati izmjerenih masenih koncentracija zagađujućih materija (C_m) i izmjereni zapreminski udio kiseonika (V_m), preračunavaju se na masenu koncentraciju (C_v) za propisani zapreminski udio kiseonika (V_v) za određeni stacionarni izvor prema jednačini:

$$C_v = \frac{21 - V_v}{21 - V_m} \cdot C_m$$

gdje su:

C_v - masena koncentracija u odnosu na zapreminski udio referentnog kiseonika (V_v),

C_m - izmjerena masena koncentracija pri izmjerenom zapreminskom udjelu kiseonika (V_m),

V_m - izmjereni zapreminski udio kiseonika u % zapremine suvog otpadnog gasa,

V_v - zapreminski udio referentnog kiseonika u % za određeni stacionarni izvor.

Ako zapreminski udio kiseonika u otpadnom gasu, na koji se odnosi masena koncentracija zagađujućih materija nije propisan, za procese sagarijevanja i termičke tehnološke procese zapreminski udio kiseonika iznosi 5%, a za druge tehnološke procese uzima se zapreminski udio kiseonika koji je uobičajen pri odvijanju toga procesa.

Ako se otpadni gas razrjeđuje zbog tehnoloških ili drugih razloga dovedena količina gasa za razrjeđivanje ne uzima se u obzir pri poređenju s graničnom vrijednosti emisije.

Mjerenje emisije zagađujućih materija u vazduh vrši se kao prvo, povremeno i kontinualno mjerenje na ispustu stacionarnog izvora.

Prvo mjerenje

Član 5

Prvo mjerenje emisija zagađujućih materija vrši se po završenoj izgradnji novog ili nakon rekonstrukcije postojećeg stacionarnog izvora i to nakon postizanja ustaljenog rada stacionarnog izvora, a najkasnije dvanaest mjeseci od dana puštanja u rad.

Prvo mjerenje emisija zagađujućih materija vrši se u skladu sa posebnim propisom.

Prvo mjerenje obezbjeđuje operater i Izvještaj o prvom mjerenju dostavlja organu uprave nadležnom za poslove zaštite životne sredine (u daljem tekstu: Agencija), u roku od 30 dana od dana izvršenog mjerenja.

Povremena mjerenja

Član 6

Povremena mjerenja se vrše kod stacionarnog izvora sa nepromjenljivim i promjenljivim uslovima rada postrojenja u skladu sa posebnim propisom.

Stacionarnim izvorom sa nepromjenljivim uslovima rada smatra se stacionarni izvor koji radi sa pretežno istim kapacitetom, koji koristi pretežno istu vrstu i količinu sirovine i goriva tokom perioda rada.

Stacionarnim izvorom sa promjenljivim uslovima rada smatra se stacionarni izvor koji radi sa pretežno promjenljivim kapacitetom, koji koristi pretežno različitu vrstu i količinu sirovine i goriva tokom perioda rada.

Kod stacionarnog izvora sa nepromjenljivim uslovima rada vrše se najmanje tri pojedinačna mjerenja pri nesmetanom neprekidnom radu sa najvećom emisijom i jedno mjerenje pri radnim uslovima koji se redovno ponavljaju sa promjenljivom emisijom (tokom zamjene goriva, čišćenja i regeneracije).

Kod stacionarnog izvora sa promjenljivim uslovima rada vrše se najmanje šest pojedinačnih mjerenja pri radnim uslovima koji mogu izazvati najveće emisije.

Povremeno mjerenje obezbjeđuje operater i Izvještaj o povremenom mjerenju dostavlja Agenciji, u roku od

trideset dana od dana izvršenog mjerenja.

Rezultati pojedinačnog mjerenja izražavaju se kao polusatne prosječne vrijednosti zagađujućih materija.

Kontinualna mjerenja

Član 7

Kontinualno mjerenje je neprekidno mjerenje emisije tokom perioda rada stacionarnog izvora.

Kod kontinualnog mjerenja emisije na svakih pola sata sačinjava se polusatni prosjek emisije otpadnih gasova.

Na osnovu vrijednosti polusatnih prosjeka sačinjava se dnevni prosjek u zavisnosti od dnevnog radnog vremena stacionarnog izvora.

Kontinualno mjerenje obezbjeđuje operater i Izvještaj o kontinualnom mjerenju dostavlja Agenciji, do 1. marta tekuće za prethodnu godinu.

Finansiranje mjerenja

Član 8

Troškove mjerenja emisija zagađujućih materija snosi operater stacionarnog izvora.

Prekoračenje graničnih vrijednosti kod prvih i povremenih mjerenja

Član 9

Vrednovanje rezultata prvih i povremenih mjerenja obavlja se za svaku zagađujuću materiju i isput posebno.

Kod prvih i povremenih mjerenja smatra se da su prekoračene granične vrijednosti ako je:

- prosjek tri polusatne srednje vrijednosti masene koncentracije veći od granične masene koncentracije i prosjek tri satne srednje vrijednosti masenog protoka veći od graničnog masenog protoka, ili
- jedna od polusatnih srednjih vrijednosti masenih koncentracija veća dva puta od granične masene koncentracije i jedna od satnih srednjih vrijednosti masenog protoka veća dva puta od graničnog masenog protoka.

Kod prvih i povremenih mjerenja smatra se da je prekoračenje graničnih vrijednosti koncentracije vlakana ako je za bilo koje mjerenje srednja polusatna vrijednost koncentracije vlakana veća od granične koncentracije vlakana.

Ako je za pojedine vrste stacionarnih izvora kao granična vrijednost propisan granični emisioni faktor ili granični stepen smanjivanja emisije materija, granične vrijednosti su prekoračene ako je izračunati:

- emisioni faktor veći od graničnog emisionog faktora ili
- stepen smanjivanja emisije materija veći od graničnog stepena.

Prekoračenje graničnih vrijednosti kod kontinualnih mjerenja

Član 10

Granične vrijednosti kod kontinualnih mjerenja nijesu prekoračene ako su u kalendarskoj godini:

- sve srednje 24-satne vrijednosti manje od granične vrijednosti masene koncentracije;
- 97% polusatnih srednjih vrijednosti manje od 1,2 puta od granične vrijednosti masene koncentracije;
- sve polusatne srednje vrijednosti manje od dvostruke granične vrijednosti masene koncentracije.

Pri izračunavanju srednjih vrijednosti iz stava 1 ovog člana izuzimaju se izmjerene vrijednosti dobijene u periodima uključivanja i isključivanja stacionarnog izvora.

Prekid rada mjernog sistema za kontinualno mjerenje emisija kod stacionarnog izvora u radu može iznositi najviše 120 sati tokom kalendarske godine.

III. OPŠTE GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA

Granične vrijednosti emisija za ukupne praškaste materije

Član 11

Granične vrijednosti emisija za ukupne praškaste materije u otpadnom gasu iznose:

- 20 mg/m³ za masenu koncentraciju i za maseni protok veći ili jednak od 200g/h; i
- 150 mg/m³ za masenu koncentraciju i za maseni protok manji od 200g/h.

Granične vrijednosti emisija za praškaste neorganske materije

Član 12

Granične vrijednosti emisije za praškaste neorganske materije u otpadnom gasu, razvrstane u klase štetnosti,

iznose:

- 1) za I klasu štetnosti:
  - živa i njena jedinjenja izražena kao Hg;
  - talijum i njegova jedinjenja izražena kao Tl;
  - 0,05mg/m³ za masenu koncentraciju i 0,25g/h za maseni protok.
- 2) za II klasu štetnosti:
  - olovo i njegova jedinjenja izraženi kao Pb;
  - kobalt i njegova jedinjenja izražena kao Co;
  - nikal i njegova jedinjenja izražena kao Ni;
  - selen i njegova jedinjenja izražena kao Se;
  - telur i njegova jedinjenja izražena kao Te;
  - 0,5 mg/m³ za masenu koncentraciju i 2,5g/h za maseni protok.
- 3) za III klasu štetnosti:
  - antimon i njegova jedinjenja izraženi kao Sb;
  - hrom i njegova jedinjenja izraženi kao Cr;
  - cijanidi lako rastvorljivi (npr. NaCn) izraženi kao CN;
  - fluoridi lako rastvorljivi (npr. NaF) izraženi kao F;
  - bakar i njegova jedinjenja izraženi kao Cu;
  - mangan i njegova jedinjenja izraženi kao Mn;
  - vanadijum i njegova jedinjenja izraženi kao V;
  - kalaj i njegova jedinjenja izraženi kao Sn;
  - 1 mg/m³ za masenu koncentraciju i 5g/h za maseni protok.

Ako se u otpadnom gasu nalaze praškaste neorganske materije iz I i II klase štetnosti ovog člana, primjenjuju se granične vrijednosti iz II klase štetnosti.

Ako se u otpadnom gasu nalaze praškaste neorganske materije iz I i III klase štetnosti, ili iz II i III klase štetnosti, ili iz I, II i III klase štetnosti stava 1 ovog člana, primjenjuju se granične vrijednosti iz III klase štetnosti.

Ako se u otpadnom gasu nalaze praškaste neorganske materije koje nijesu svrstane u I, II ili III klasu štetnosti iz stava 1 ovog člana i koje su:

- kancerogene materije sa oznakom R40;
- materije štetne za reprodukciju sa oznakom R62 ili R63; ili
- mutagene materije sa oznakom R68,

primjenjuju se granične vrijednosti iz III klase štetnosti.

Granične vrijednosti emisije za neorganske gasovite materije

Član 13

Granične vrijednosti emisije za neorganske gasovite materije u otpadnom gasu, razvrstane u klase štetnosti, iznose:

- 1) za I klasu štetnosti:
  - arsin (arsen hidrid-AsH₃);
  - hlorcijanid-CNCl;
  - fozgen-SOSl₂;
  - fosfin (fosfor hidrid-PH₃),
  - 0,5 mg/m³ za masenu koncentraciju i 2,5g/h za maseni protok.
- 2) za II klasu štetnosti:
  - brom i njegova jedinjenja izraženi kao bromovodonik-HBr;
  - hlor-Cl₂;
  - cijanovodonična kiselina-HCN;
  - fluor i njegova jedinjenja izraženi kao fluorovodonik-HF;
  - vodonik sulfid-H₂S,
  - 3 mg/m³ za masenu koncentraciju i 15g/h za maseni protok.
- 3) za III klasu štetnosti:
  - amonijak-NH₃;
  - jedinjenja hlora, ukoliko nijesu u klasi I ili II izraženi kao hlorovodonik-HCl
  - 30 mg/m³ za masenu koncentraciju i 150g/h za maseni protok.
- 4) za IV klasu štetnosti:
  - oksidi sumpora (sumpor dioksid i sumpor trioksid) izraženi kao sumpor dioksid-SO₂;
  - oksidi azota (azot monoksid i azot dioksid) izraženi kao azot dioksid-NO₂
  - 350 mg/m³ za masenu koncentraciju i 1800g/h za maseni protok.

U otpadnim gasovima, koji su nastali iz postrojenja za termičko ili katalitičko naknadno sagorijevanje, granične vrijednosti emisije za azot monoksid i azot dioksid, izraženi kao azot dioksid, iznose 200mg/m³ za masenu

koncentraciju, a za ugljen monoksid 100mg/m³.

Ukoliko gasovi u sistemu za naknadno sagorijevanje sadrže visoke koncentracije oksida azota ili drugih jedinjenja azota, granične vrijednosti emisija za azot monoksid i azot dioksid, izraženi kao azot dioksid, iznose 350mg/m³ za masenu koncentraciju pri masenom protoku od 1800g/h.

Ako se u otpadnom gasu nalaze materije iste klase štetnosti ili materije iz različitih klasa štetnosti, granične vrijednosti iz stava 1 tač.1 do 4 ovog člana primjenjuju se za svaku materiju pojedinačno.

Granične vrijednosti emisija za organske materije

Član 14

Granične vrijednosti za organske materije u otpadnom gasu, izuzev praškastih organskih materija, izražene kao ukupni ugljenik, iznose 50mg/m³ za masenu koncentraciju i 500g/h za maseni protok.

Granične vrijednosti organskih materija u otpadnom gasu, razvrstane u klasu štetnosti I, iznose 20 mg/m³ za masenu koncentraciju i 100g/h za maseni protok.

Organske materije iz I klase štetnosti su date su u Prilogu IX, koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni dio.

Organske materije u otpadnom gasu, razvrstane u II klasu štetnosti su:

- 1-bromo-3-hloropropan;
- 1,1-dihloroetan;
- 1,2-dihloroetilen;
- etanska kiselina;
- metil formijat;
- nitroetan;
- nitrometan;
- oktametilciklotetrasiloksan;
- 1,1,1-trihloroetan;
- 1,3,5-trioksan.

Granične vrijednosti organskih materija u otpadnom gasu, razvrstane u II klasu štetnosti iz stava 4 ovog člana, iznose 100mg/m³ za masenu koncentraciju i 500g/h za maseni protok.

Ako se u otpadnom gasu nalaze organske materije iz I i II klase štetnosti iz st. 3 i 4 ovog člana, primjenjuju se granične vrijednosti za masenu koncentraciju i maseni protok iz II klase štetnosti.

Ako se u otpadnom gasu nalaze organske materije iz I i II klase štetnosti iz st. 3 i 4 ovog člana koje su:

- kancerogene materije sa oznakom R40;
- materije štetne za reprodukciju sa oznakom R62 ili R63;
- mutagene materije sa oznakom R68;
- otrovne ili jako otrovne sa oznakom R23, R24, R25, R26, R27, R28, R39 ali R48 ili
- materije jakog mirisa ili sporo biorazgradljive materije i materije koje se akumuliraju,

primjenjuju se granične vrijednosti za masenu koncentraciju i maseni protok iz I klase štetnosti.

Granične vrijednosti emisija za kancerogene materije

Član 15

Granične vrijednosti za kancerogene materije u otpadnom gasu, razvrstane u klase štetnosti, iznose:

1) za I klasu štetnosti:

- arsen i njegova jedinjenja, osim arsina, izraženi kao As;
- policiklični aromatični ugljovodonici izraženi kao benzo(a)piren;
- kadmijum i njegova jedinjenja, izraženi kao Cd;
- jedinjenja kobalta rastvorljiva u vodi, izraženi kao Co;
- jedinjenja hroma (VI) (osim barijum hromata i olovo hromata), izraženi kao Cr,
- 0,05 mg/m³ za masenu koncentraciju i 0,15g/h za maseni protok;

2) za II klasu štetnosti

- akrilamid;
- akrilonitril;
- dinitrotoluen;
- etilen oksid;
- nikal i njegova jedinjenja (osim metalnog nikla, legura nikla, nikal karbonata, nikal hidroksida, nikal tetrakarbonila), izraženi kao Ni;
- 4-vinil-1,2-cikloheksandioksid,
- 0,5 mg/m³ za masenu koncentraciju i 1,5g/h za maseni protok;

3) za III klasu štetnosti:

- Benzen;

- Bromoetan;
- 1,3-butadien;
- 1,2-dihloroetan;
- 1,2-propilen oksid (1,2-epoksi propan);
- stiren oksid;
- o-toluidin;
- trihloroeten;
- vinil hlorid,
- 1 mg/m³ za masenu koncentraciju i 2,5g/h maseni protok.

Ako se u otpadnom gasu nalaze kancerogene materije iz I i II klase štetnosti iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se granične vrijednosti za masenu koncentraciju i maseni protok iz II klase štetnosti.

Ako se u otpadnom gasu nalaze kancerogene materije iz I i III klase štetnosti ili iz II i III klase štetnosti ili iz I, II, III klase štetnosti iz stava 1 ovog člana, primjenjuju se granične vrijednosti za masenu koncentraciju i maseni protok iz III klase štetnosti.

Ako se u otpadnom gasu nalaze materije koje nijesu iz I, II ili III klase štetnosti iz stava 1 ovog člana za kancerogene materije i koje su:

- kancerogene materije sa oznakom R45 ili 49;
- otrovne materije štetne za reprodukciju sa oznakom R60 ili R61; ili
- mutagene materije sa oznakom R46,

primjenjuju se granične vrijednosti za masenu koncentraciju i maseni protok iz I, II ili III klase štetnosti, s tim da se klasa štetnosti za kancerogene materije određuje prema sličnosti djelovanja materije.

Granične vrijednosti emisija za vlakna

Član 16

Granične vrijednosti za vlakna u otpadnom gasu iznose:

- za azbestna vlakna 104 vlakana/m³;
- za biološki nerazgradiva keramična vlakna koja se sastoje od aluminijum silikata, aluminijum oksida, silicijum karbida ili kalijum titanata 1,5x10⁴ vlakana/m³ i
- za biološko nerazgradiva mineralna vlakna 5x10⁴ vlakana/m³.

Granične vrijednosti emisija za mutagene materije

Član 17

Granične vrijednosti za mutagene materije koje se ne razvrstavaju u kancerogene materije iznosi 0,15g/h za maseni protok i 0,05mg/m³ za masenu koncentraciju.

Granične vrijednosti emisija za materije koje se biološki akumuliraju

Član 18

Granične vrijednosti za polihlorisane dibenzodioksine (PCDD) i polihlorisane dibenzofurane (PCDF) (u daljem tekstu: dioksini i furani) iznose 0,25µg/h za maseni protok i 0,1ng/m³ za masenu koncentraciju, s tim, da se masa dioksina i furana izražava proizvodom mase i faktora ekvivalencije toksičnosti.

Korekcionni faktori ekvivalencije toksičnosti za pojedine dioksine i furane utvrđeni su Prilogom II, koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni dio.

Primjena graničnih vrijednosti

Član 19

Granične vrijednosti emisija iz čl.11 do 18 ove uredbe ne primjenjuju se za zagađujuće materije za koje su granične vrijednosti za pojedine stacionarne izvore i aktivnosti date u Prilozima III, V, VI, VII i VIII, koji su odštampani uz ovu uredbu i čine njen sastavni dio.

IV. MJERE SPRIJEČAVANJA EMISIJA I ZAŠTITE VAZDUHA OD EMISIJA IZ STACIONARNIH IZVORA

Sprječavanje ili smanjivanje emisije

Član 20

Ukoliko su granične vrijednosti prekoračene operater je dužan da preduzme sljedeće mjere:

1. zaptivanje postrojenja;
2. skupljanje otpadnih gasova na mjestu nastanka;
3. zatvaranje kružnog toka procesa stvaranja otpadnih gasova;
4. recikliranje materijala i rekuperaciju toplote;
5. ponovno korišćenje otpadnih gasova;
6. povećanje stepena iskorišćavanja sirovina i energije;
7. poboljšanje efikasnosti rada u periodima uključivanja i isključivanja postrojenja i drugih vanrednih perioda rada postrojenja;
8. spriječavanje povećanja emisija neorganskih praškastih materija iz člana 12 stav 1 tač. 1 i 2 ove uredbe i kancerogenih materija koje sadrže olovo i
9. redovno održavanje postrojenja.

Sprječavanje ili smanjivanje emisija organskih zagađujućih materija

Član 21

Operater je dužan da obezbijedi primjenu najbolje dostupnih tehnika za rad postrojenja u kojima se upotrebljavaju, prerađuju, transportuju ili skladište organske materije:

1. sa naponom pare 1,3kPa ili veći pri temperaturi 293,15K;
2. iz I klase štetnosti ili za kancerogene ili mutagene materije iz II i III klase štetnosti iz člana 15 ove uredbe veće od 1% (m/m);
3. čiji uzorak otpadnog gasa mase 1kg sadrži više od 10mg kancerogenih ili mutagenih materija iz I klase štetnosti iz člana 15 ove uredbe;
4. koje se biološki akumuliraju.

Operater je dužan da primjenjuje najbolje dostupne tehnike za rad postrojenja iz kojih se ispuštaju otpadni gasovi koji sadrže dugotrajne organske zagađujuće materije (POPs) koje se biološki akumuliraju, kao što su dioksini i furani i druge slične organske materije.

V. GRANIČNE VRIJEDNOSTI EMISIJA IZ POSEBNIH STACIONARNIH IZVORA

Velika postrojenja za sagorijevanje

Član 22

Veliko postrojenje za sagorijevanje je postrojenje koje se koristi za proizvodnju energije čija je toplotna snaga jednaka ili veća od 50 MWt, bez obzira na vrstu goriva.

Ako se otpadni gasovi iz dva ili više odvojenih velikih ili srednjih postrojenja za sagorijevanje ispuštaju kroz zajednički dimnjak, ta postrojenja se smatraju kao jedno postrojenje za sagorijevanje, a njihovi kapaciteti kao zbirni.

Velikim postrojenjima za sagorijevanje u smislu ove uredbe ne smatraju se:

- a) postrojenja iz kojih se otpadni gasovi direktno koriste za zagrijavanje, sušenje predmeta ili materijala;
- b) postrojenja za naknadno sagorijevanje otpadnih gasova radi prečišćavanja otpadnih gasova;
- c) postrojenja za regeneraciju katalizatora katalitičkog krekovanja;
- d) postrojenja za konverziju vodonik sulfida u sumpor;
- e) reaktori koji se primjenjuju u hemijskoj industriji;
- f) koksne peći;
- g) kuperove peći;
- h) tehnički uređaji koji se koriste za pogon vozila, brodova ili aviona;
- i) gasne turbine koje se koriste na morskim platformama;
- j) postrojenja koja kao gorivo koriste čvrsti ili tečni otpad, osim otpada iz člana 25 stav 2 tačka a) ove uredbe.

Granične vrijednosti emisija zagađujućih materija u vazduh iz velikih postrojenja za sagorijevanje utvrđene su u Prilogu V ove uredbe.

Ispuštanje otpadnih gasova

Član 23

Otpadni gasovi iz velikih postrojenja za sagorijevanje moraju se ispuštati na kontrolisani način kroz dimnjake, koji sadrže jedan ili više dimovodnih kanala, čija se visina određuje u skladu sa Prilogom IV, koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni dio.

Srednja postrojenja za sagorijevanje

Član 24

Srednje postrojenja za sagorijevanje je postrojenje u kojem se proizvedena toplotna energija koristi za obavljanje tehnoloških procesa, posredno sušenje ili druge postupke prerade predmeta ili materijala, proizvodnju električne energije ili zagrijevanje domaćinstava čija toplotna snaga, u zavisnosti od primijenjenog goriva iznosi od 1 MWt do 50 MWt, pri korišćenju svih vrsta goriva.

Granične vrijednosti emisija u vazduh iz srednjih postrojenja za sagorijevanje utvrđene su Prilogom III ove uredbe.

Postrojenja za spaljivanje ili suspaljivanje otpada

Član 25

Postrojenja za spaljivanje ili suspaljivanje obuhvataju uređaje za: spaljivanje ili suspaljivanje, prijem otpada, skladištenje, pripremu otpada, dovod vazduha, kotlove, tretman otpadnih gasova, tretman i skladištenje ostataka otpadnih voda, dimnjake, kontrolu spaljivanja i suspaljivanje, praćenje spaljivanja ili suspaljivanja.

Postrojenjem za spaljivanje ili suspaljivanje otpada ne smatraju se:

(a) postrojenja za obradu:

- otpada od biomase;
- radioaktivnog otpada;
- otpada od sporednih životinjskih proizvoda I, II i III kategorije; i
- otpada koji nastaje spaljivanjem na platformama nafte i gasa, ili na morskim bušotinama.

(b) postrojenja koja služe za istraživanje, razvoj i testiranje, u cilju poboljšanja procesa spaljivanja, a koja koriste manje od 50t otpada godišnje.

Kontrola emisija iz postrojenja za spaljivanje ili suspaljivanje otpada

Član 26

Otpadni gasovi nastali u postrojenjima za spaljivanje ili suspaljivanje otpada ispuštaju se kroz dimnjak, čija je visina određena u skladu sa Prilogom IV ove uredbe.

Ako se u postrojenjima za spaljivanje ili suspaljivanje otpada kao gorivo koristi opasni otpad ili neselektovani miješani komunalni otpad za dobijanje 40% ili više procenata toplotne energije primjenjuju se granične vrijednosti emisije utvrđene Prilogom VI (Dio 1) ove uredbe.

Granične vrijednosti emisija u vazduh iz postrojenja za suspaljivanje date su u Prilogu VI (Dio 2 i 3) ove uredbe.

Postrojenja i aktivnosti u kojima se koriste organski rastvarači

Član 27

Aktivnosti u kojima se koriste organski rastvarači date su Prilogu VII (Dio 1) ove uredbe.

Granične vrijednosti emisija za postrojenja i aktivnosti u kojima se koriste organski rastvarači date su u Prilogu VII (Dio 2, 3, 4 i 5) ove uredbe.

Postrojenje za proizvodnju titan dioksida

Član 28

Operater je dužan da spriječi emisiju kapljica kiseline iz postrojenja za titan dioksid.

Granične vrijednosti emisija postrojenja za proizvodnju titan dioksida u vazduh date su u Prilogu VIII ove uredbe.

VI. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Postojeća postrojenja

Član 29

Postrojenja koja su puštena u rad do stupanja na snagu ove uredbe dužna su da usklade emisije zagađujućih materija sa graničnim vrijednostima emisija zagađujućih materija utvrđenih ovom uredbom najkasnije do 31. decembra 2025. godine.

Postrojenja iz stava 1 ovog člana mogu do 31. decembra 2025. godine prekoračiti granične vrijednosti propisane ovom uredbom najviše do 250%.

Prestanak važnosti

Član 30

Danom stupanja na snagu ove uredbe prestaje da važi Pravilnik o emisiji zagađujućih materija u vazduh ("Službeni list RCG", broj 5/01), osim čl. 10, 11, 13 i 22.

Stupanje na snagu

Član 31

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 03-10871
Podgorica, 13. januara 2011. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
dr Igor Lukšić, s.r.

NAPOMENA IZDAVAČA:

Prilozi koji su sastavni dio ovog propisa nijesu objavljeni iz tehničkih razloga. Možete ih pogledati u skeniranim primjercima brojeva "Sl. lista Crne Gore", za 2011. godinu, u broju 10/11 od 11.02.2011. na stranama 14-62.